

VALOAREA FORMATIVĂ A METODELOR INTERACTIVE FOLOSITE ÎN ÎNVĂȚARE

Crinela GRIGORESCU¹
crinelagrigorescu@yahoo.com

ABSTRACT: The paper presents a few interactive methods and their influence in teaching act. This methods combine different ways of learning and stimulates research, investigation, analysis and synthesis through teaching and evaluation. These methods allowed to teach the students differentiated in their own pace. The methods presented in the paper a suitable for different stages of the science lessons. Based on Howard Gardner's work *The theory of multiple intelligences*, the author reflects on is uses in teaching the students how to learn. The theory validates educators' everyday experience: students think and learn in many different ways. It also provides educators with a conceptual framework for organizing and reflecting on curriculum assessment and pedagogical practices. In turn, this reflection has led many educators to develop new approaches that might better meet the needs of the range of learners in their classrooms.

KEYWORDS: interactive teaching, inquiry based learning, intelligences.

În practica pedagogică s-a confirmat că cele mai eficiente metode și strategii didactice s-au dovedit a fi cele care sunt bazate pe acțiunea elevilor, acestea valorificând potențialul intelectual al elevilor de învățare și formare. În acest sens, metodele interactive folosite în procesul instructiv-educativ stimulează capacitatea acestora de explorare și descoperire, de analiză și sinteză, de raționare și evaluare. Aceste metode combină forme de învățare diverse, îmbinând învățarea autonomă cu învățarea interdependentă (în grup, echipă), forme care permit învățarea diferențiată, elevilor fiindu-le oportună desfășurarea activităților în ritm propriu, în raport cu propria personalitate. Prin acest tip de predare, elevul devine un actor cu rol principal, gata de a-și însuși cunoștințele prin efort propriu, de a se mobiliza în raport cu sarcinile de învățare date. Identificându-se cu situația de învățare în care este angrenat, elevul devine parte activă a propriei transformări și formări, generată de cunoaștere. Ideea principală a metodologiei

¹ Profesor, Școala Gimnazială Nr. 84, București

interactive este acțiunea efectivă, stimulată de interes și curiozitate, trăiri afective. Altfel spus, în prim planul metodelor active se situează gândirea și operațiile ei, iar în planul secund se află motivația.

Celălalt actor principal al procesului instructiv-educativ, cadrul didactic, se remarcă prin rolul său de susținător și ordonator al efortului elevilor săi. Într-un învățământ activ, acesta trebuie nu atât să transmită informații, cât mai ales să însufle elevilor săi dorința de a dobândi cunoștințe, priceperi, deprinderi, abilități prin eforturi proprii susținute, să organizeze activități centrate pe elev, unde acesta este principalul subiect al actului de predare – învățare.

În continuare voi prezenta sugestii de aplicare a unor astfel de metode în diferite etape sau tipuri de lecție, la orele de științe, pentru a evidenția determinarea elevilor mei spre învățare activă, dezvoltându-le astfel gândirea critică.

Cubul este o strategie care înlesnește analiza, explorarea unui subiect sau situație din diferite puncte de vedere, din mai multe perspective. Această metodă dă elevilor posibilitatea de a-și dezvolta competențele necesare unei abordări complexe și integratoare, putând fi folosită în oricare moment al lecției, astfel:

– se realizează un cub ale cărui fețe pot fi acoperite cu hârtie de culori diferite, pe fiecare față fiind scrise una din instrucțiunile: *descrie, compară, analizează, asociază, aplică, argumentează*;

– elevii vor fi grupați în șase echipe (câte una pentru fiecare față a cubului);

– completarea fișei comune va fi dirijată de profesor, care trebuie să încurajeze participarea tuturor elevilor din echipele constituite.

Eficiența maximă a strategiei este dată de organizarea echipelor și de faptul că fiecare membru poate avea o responsabilitate, ceea ce-l face să se implice și mai mult în rezolvarea sarcinii de lucru dată de cadrul didactic.

Astfel:

Copilul 1	ROSTOGOLICI	Rostogolește cubul
Copilul 2	ISTEȚUL	Citește imaginea sau sarcina scrisă pe un simbol și formulează întrebarea.
Copilul 3	ȘTIE TOT	Reține sarcina prezentată de colegul lui pentru a o reaminti colegilor de echipă în cazul când aceștia o uită sau doresc să confrunte răspunsul cu întrebarea.

Copilul 4	CRONOMETRUL	Măsoară timpul și întrerupe activitatea. Se folosește de clepsidră, alte mijloace neconvenționale sau de cronometru.
Copilul 5	UMORISTUL	Încurajează echipa, fiind optimist, bine dispus, cu simțul umorului.

De exemplu, metoda am folosit-o cu succes în cadrul unei lecții de predare – învățare a cunoștințelor, la clasa a II-a, cu subiectul „Cerealele”.

DESCRIE	grâul / porumbul, ajutându-te de imagini și de materialul biologic (plantele naturale) de pe masă.
COMPARĂ	cele două plante.
ANALIZEAZĂ	enunțurile date și anulează-le pe acelea care nu prezintă un adevăr: – cerealele se cultivă mai ales la câmpie; – grâul și porumbul nu sunt cereale; – grâul se recoltează vara.
ASOCIAZĂ	imaginile produselor cu cele două plante din care se obțin acestea.
APLICĂ	realizează un colaj care să reprezinte un lan de grâu sau de porumb; colecționează semințe de la alte cereale.
ARGUMENTEAZĂ	necesitatea cultivării acestor cereale pentru om.

O altă metodă creativă este „*cvintetul*”, prin care, în cinci versuri, se sintetizează un conținut de idei. De asemenea, este și un instrument de evaluare a înțelegerii textului, de exprimare a creativității elevilor și de realizare a feed-back-ului. *Cvintetul* este o poezie de cinci versuri, după cum urmează:

– primul vers este **un** cuvânt-cheie referitor la discuție, fiind, de obicei, **substantiv**;

– al doilea vers este alcătuit din două cuvinte care descriu substantivul, fiind adjective;

– al treilea vers este alcătuit din trei cuvinte care exprimă o acțiune, fiind, de regulă, verbe la modul gerunziu;

– al patrulea vers conține patru cuvinte și exprimă sentimentele față de subiect;

– al cincilea vers este un cuvânt care exprimă esența subiectului.

Fiind un instrument rapid și eficient de sinteză a conceptelor și

informațiilor, poate fi folosit în cadrul lecțiilor de limba română, matematică, științe, geografie, istorie, educație civică etc.

Iată câteva cvintete realizate de elevii mei la orele de științe:

<p><i>Anotimpurile</i> Însorite, negurite, Înverzind, dogorind, înzăpezind, crând, schimbând, Influențează pe pământ a naturii Viețuitoarele.</p>	<p><i>Corpurile</i> vii, nevii, trecând, prelu- Sunt parte Transformând.</p>
<p><i>Natura</i> Unică, eternă, Adăpostește, apără, dăruiește Casă și masă oamenilor. Protejați-o!</p>	

Jocul de rol este metoda care se bazează pe ideea că se poate învăța nu numai din experiența directă, ci și din cea simulată. Scopul este de a-i pune pe participanți în ipostaze care nu le sunt familiare tocmai pentru a-i ajuta să înțeleagă situațiile respective sau să înțeleagă alte persoane care au puncte de vedere, preocupări și motivații diferite.

Simularea prin joc de rol duce la creșterea gradului de adaptabilitate și la ameliorarea relațiilor dintre persoane, dezvoltând gândirea critică, capacitatea de expunere.

Jocurile de rol au mai multe variante: jocul de rol prescris (participanții primesc rolul, descrierea rolurilor și le interpretează ca atare) sau jocul de rol improvizat (se pornește de la o situație dată și fiecare participant trebuie să-și dezvolte rolul).

Iată câteva exemple folosite în cadrul lecțiilor de științe:

– Imaginează-ți că ești o floare! Prezintă-te colegilor tăi spunând numele, culoarea, timpul în care înflorești, locul unde trăiești (mediul de viață), cu cine semeni și dacă ești folositoare sau nu, argumentând;

– Imaginează-ți că ești un corp fără viață! Dă-le cât mai multe indicii colegilor tăi pentru ca ei să descopere ce reprezinți!

– Imaginează-ți că ești un arhitect al viitorului și desenează casa în care vrei să locuiești, ținând cont de noile cunoștințe dobândite în lecția „Materiale naturale și prelucrate”.

– Imaginează-ți că ești biolog și ai descoperit o nouă viețuitoare! Prezintă-o colegilor, indicând mediul de viață, alcătuirea corpului, culoarea, mirosul, modul de hrănire și de înmulțire, locul ei în ecosistem.

Bazându-mă pe teoria cu privire la natura inteligenței, am încercat să-i fac pe elevii mei să învețe cum se învață. *Teoria Inteligențelor Multiple* (T.I.M.) a lui Howard Gardner, elaborată în jurul anilor 1980, consideră că există opt forme distincte ale inteligenței. În locul viziunii unilaterale asupra intelectului, Gardner propune o viziune pluralistă, care ia în considerare numeroasele și diferitele fațete ale activității cognitive, deducând că indivizii diferă între ei prin abilități și stiluri cognitive.

Cele opt forme distincte ale inteligenței și ale abilităților pe care acestea le presupun sunt:

1. *Inteligența lingvistică-verbală* este o aptitudine a cuvântului, o capacitate de a construi enunțuri, de a utiliza limbajul pentru a activa anumite informații și pentru a opera cu ele, capacitatea de a rezolva probleme și de a dezvolta produse cu ajutorul codului lingvistic.

2. *Inteligența logico-matematică* este capacitatea de a calcula, cuantifica, de a opera cu modele, categorii, relații, de a grupa și ordona date și de a le interpreta, de a efectua operații logice complexe, de a evalua propoziții, de a efectua raționamente.

3. *Inteligența muzicală-ritmică* constă în a rezolva probleme și a crea produse cu ajutorul funcțiilor auditive, care se exersează în percepția, recunoașterea, compunerea, producerea și valorificarea fragmentelor muzicale, melodiilor, construcțiilor melodice, ritmurilor, tonurilor, sunetelor.

4. *Inteligența vizual-spațială* este o abilitate de ordin spațial, capacitatea de a vizualiza și a percepe spațiul, de a rezolva probleme și de a crea produse cu ajutorul reprezentărilor mentale, al simbolurilor grafice, al graficelor, al diagraamelor, al imaginilor și culorilor, abilitate care nu este corelată strict cu domeniul vizual, ea putând fi prezentă și la copiii orbi.

5. *Inteligența naturalistă* este capacitatea de a rezolva probleme și de a crea produse cu ajutorul reprezentărilor despre mediul înconjurător, a unor elemente ale acestuia și a schimbărilor din mediu.

6. *Inteligența corporal-kinestezică* este capacitatea de a rezolva probleme legate de mișcare, de a crea produse cu ajutorul abilităților motrice și al mișcării întregului corp, acest tip de inteligență subliniind legătura între acțiunile mintale și cele fizice.

7. *Inteligența intrapersonală* este capacitatea de a comunica permanent cu propria lume interioară, de a rezolva probleme și de a dezvolta produse grație introspecției, a cunoașterii și înțelegerii de sine, a conștientizării propriilor sentimente, trăiri, stări interioare, emoții, intenții, motivații, interese. Această inteligență ne ajută să ne înțelegem propria personalitate.

8. *Inteligența interpersonală* este capacitatea de a comunica permanent cu lumea exterioară, de a rezolva probleme și de a crea produse grație empatiei, cunoașterii și înțelegerii altor persoane, a conștientizării sentimentelor, trăirilor, stărilor interioare, intențiilor, motivațiilor, intereselor, modurilor de interacțiune specifice celorlalte persoane. Această inteligență ne ajută ca, înțelegându-i pe ceilalți, să colaborăm și să cooperăm cu ei, datorită abilităților sociale pe care le deținem. De fapt, Gardner a identificat și al nouălea tip de inteligență- cea existențială, dar nu a reușit să determine zona cerebrală responsabilă de activitatea ei. Acest tip de inteligență este, după Gardner, o modalitate de cunoaștere a lumii, valorificată de filosofi și de cei cu înclinații spre filosofie. Ținând seama de faptul că cea mai importantă aplicare didactică a teoriei lui Gardner este promovarea înțelegerii profunde a conceptelor fundamentale din diferite discipline, am acordat posibilitatea elevilor mei de a le explora, folosind o gamă largă de inteligențe. Un element esențial în aplicarea T.I.M. la clasă este ca învățătorul să cunoască profilul de inteligență al elevilor, în vederea stabilirii strategiilor didactice de diferențiere și individualizare. Teoria lui Gardner justifică ceea ce se poate constata, de altfel, în activitatea cotidiană a fiecăruia, anume că nu învățăm în același mod, că avem stiluri diferite și atitudini de învățare diferite și, ca urmare, avem nevoie de un tratament diferit, individualizat, pe tot parcursul procesului de instruire și formare.

În continuare voi prezenta ilustrarea metodei la ora de științe, având ca temă „Animalele domestice”, la clasa a II-a:

1. *Inteligența vizual-spațială*: să-și reprezinte animalele din curtea bunicilor, să-și reamintească de excursia făcută la ferma de animale, să deseneze și să modeleze din plastilină, pentru a explica un animal îndrăgit, să recunoască animalele din imagini;

2. *Inteligența lingvistică*: se discută imaginea cu animalele domestice, se evidențiază ceea ce știi despre animalele respective, joc de rol, memorizări, convorbiri, ghicitori, să compare animalele etc;

3. *Inteligența naturalistă*: activitate de observare spontană și dirijată, „În ograda bunicii”, jocuri „Urme de animale” etc;

4. Inteligența logică: să aranjeze pe o coloană elementele pe care le-a observat la animalul ales; să construiască probleme ale cărei date să conțină ceea ce cred că e caracteristic pentru animalul ales; numărători vesele; povești cu animale;

5. Inteligența kinestezică: să mimeze animalul îndrăgit, arătând ceea ce îi este caracteristic; să mimeze apoi alt animal arătând ceea ce îi este asemănător și ceea ce îi diferă; joc: Cursa cu animale;

6. Inteligența intrapersonală: să motiveze de ce și-au ales animalul respectiv; asemănări și deosebiri dintre ele;

7. Inteligența muzicală: se procură instrumente ca: tobă, corn, buhai etc. Prezentarea instrumentelor muzicale și utilizarea lor; formularea unor propoziții prin care să descrie instrumentele observate și să reproducă sunetele emis de acestea;

8. Inteligența interpersonală: dialogul, jocuri de rol, „discuție” imaginară între animalele din curte etc.

Valorificând aceste tipuri de inteligențe, fiecare elev va conștientiza punctele tari și slabe pe care le posedă, va încerca să le fructifice pe cele tari și să le amelioreze pe cele slabe. În același timp elevii vor înțelege că lucrând individual sau în echipă, pot obține rezultate maxime, valorificând tot ceea ce pot ei oferi mai bun.

Acestea sunt numai câteva dintre metodele interactive de lucru în echipă. Fiecare dintre ele înregistrează avantaje și dezavantaje, important fiind însă momentul ales pentru desfășurarea lor. Pedagogul este acela care are puterea decizională și capacitatea de a alege ceea ce știe că se poate desfășura cu propriul colectiv de elevi. Important este însă ca dascălul să fie acela care mereu va căuta soluții la problemele instructiv – educative ce apar.

Bibliografie:

- [1] Chereja, Florica, *Dezvoltarea gândirii critice*, Editur. Humanitas Educațional, București, 2006.
- [2] Gardner, H., *Inteligențele multiple. Noi orizonturi*, Editura Sigma, București, 2006.
- [3] Mîndru E., Borbeli L., Filip D., Gall M., Niculae A., Nemțoc M., Todoruț D., Topoliceanu F., *Strategii didactice interactive*, Editura Didactica Publishing House, București, 2010.